

Eesti õpilaste arvamus õiglasest kaubandusest

Andmed kogutud: 28.10.2018-15.12.2018

Uuringu korraldas: MTÜ Mondo

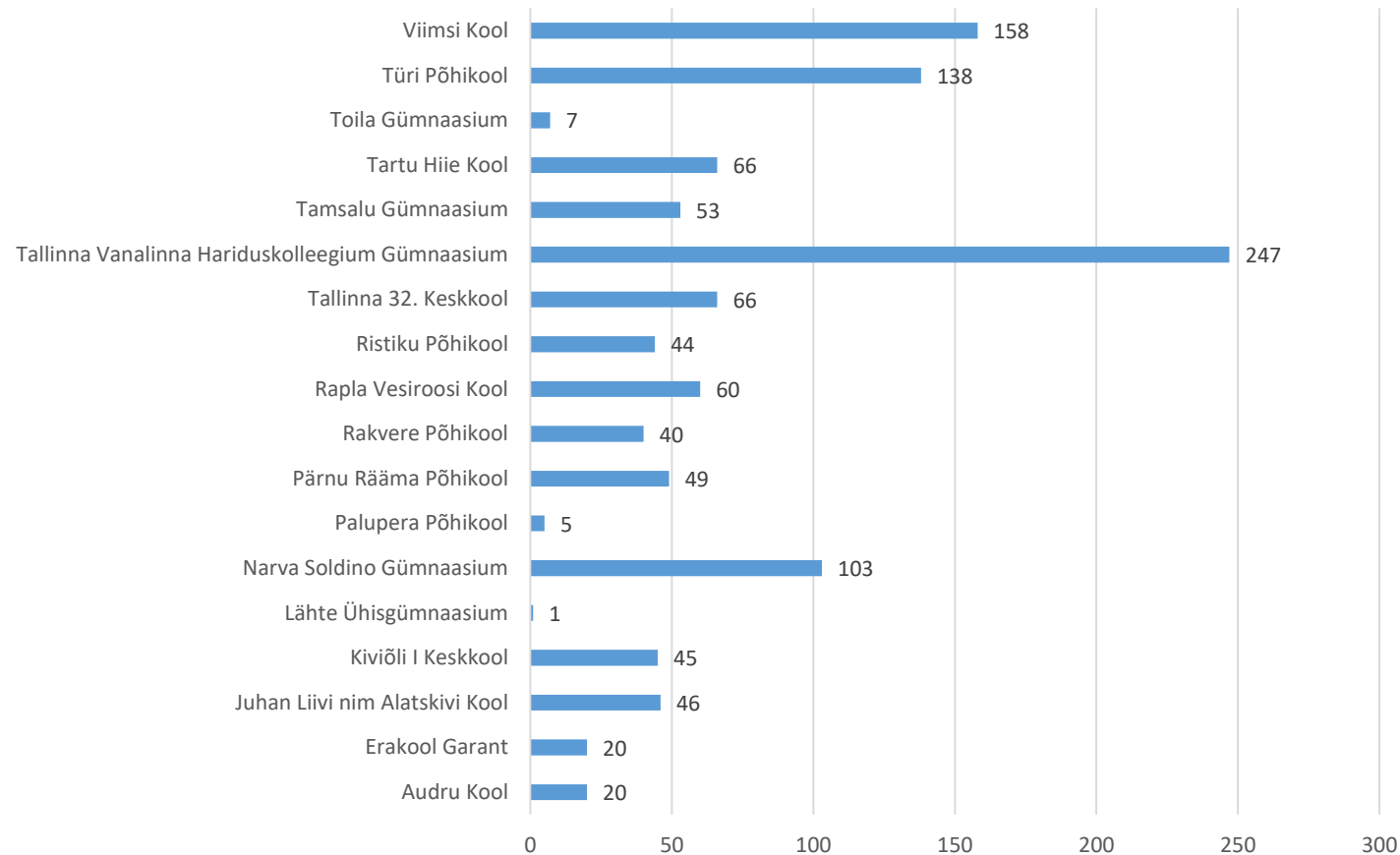
Esitluse vormistas: Rõõt Kampus

Uuringu andmed

- Viidi ellu õpilaste seas
- Uuringus osales 18 kooli üle Eesti
- 1177 vastanut, kellest 1 arvati andmestikust välja, 8 õpetajat (kelle kohta tuleb väike ülevaade viimasel slaidil) ja 1168 õpilased (kelle kohta terve analüüs tehtud)

Vastanud õpilaste kirjeldus

Õpilaste jaotus koolide järgi

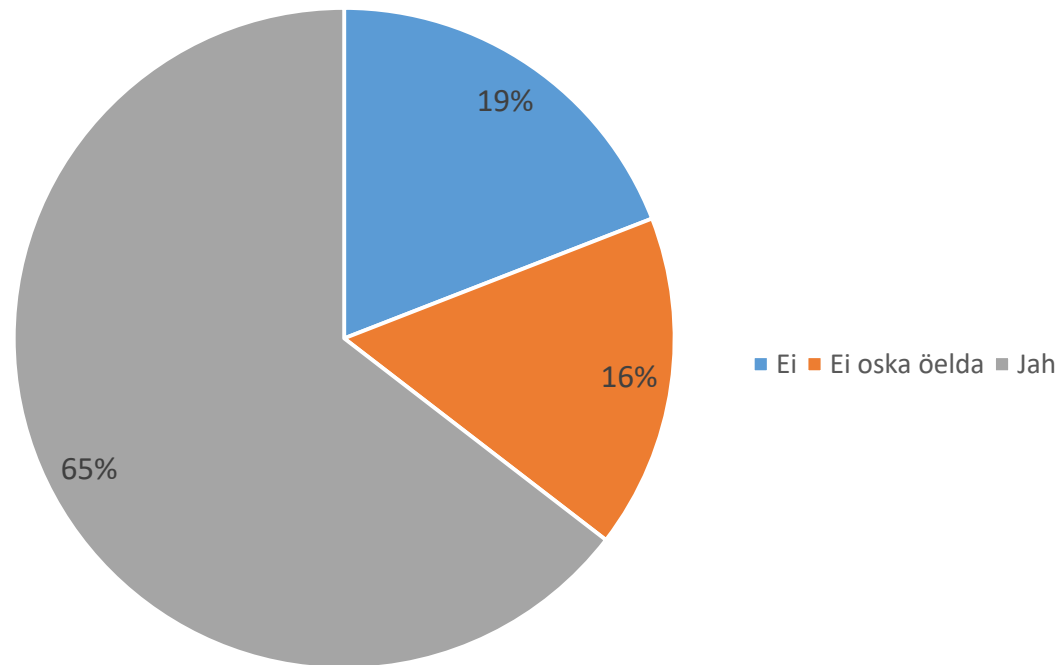
Joonis 1. Õpilaste jaotus koolide järgi

- 76,9% vanuses 15-19
23% nooremad kui 15
0,1% teadmata vanus
- 54% naissoost vastajad
46% meessoost vastajad
- Kõige vähem vastanuid oli Lähte Ühisgümnaasiumi, Palupera ja Toila Gümnaasiumist koolist, mis tähendab, et nende analüüsi tulemused ei pruugi peegeldada terve kooli arvamust.

Kõige rohkem vastanuid oli Tallinna Vanalinna Hariduskolleegeiumist, Viimsi koolist ja Türi põhikoolist.

*Tähistan edaspidi need kolm väikest kooli halli värviga

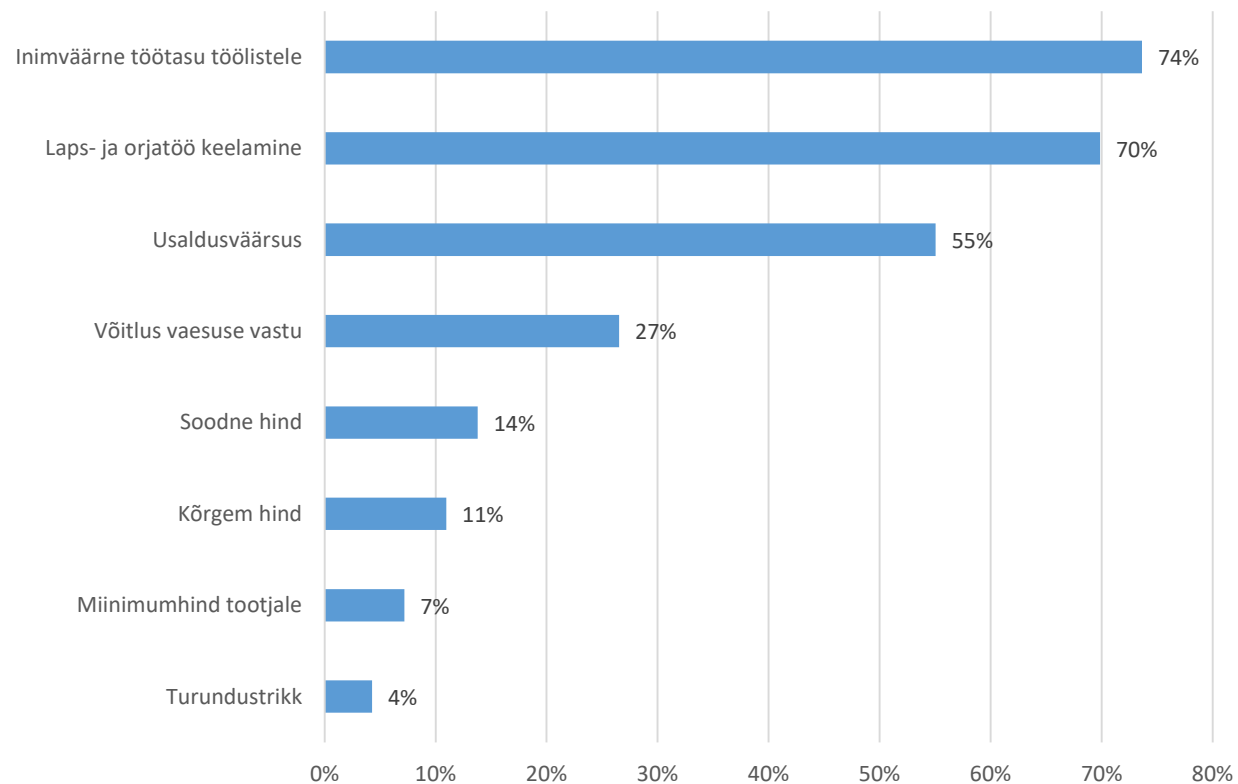
Kas sa oled näinud toodetel Fairtrade'i märgist?

Joonis 2. Fairtrade'i märgist näinud

- Enamik õpilastest on näinud toodetel Fairtrade'i märgist (65%)
- 15-19-aastased (67%) tunnevad Fairtrade'i kaubamärki pisut rohkem kui alla 15-aastased (58%)
- Tüdrukute ja poiste vahel ei ole suurt erinevust
- Ajalugu: 2016. aastal vastasid 26% 15-19-aastastest, et tunnevad Fairtrade märgist*. Arvestades seda võib öelda, et siinses uuringus on väga suur osa õpilastest näinud Fairtrade'i märgist.
* Küsimus oli sõnastatud 2016. aastal pisut teisiti („Kas te tunnete Fairtrade'i märgist?“)

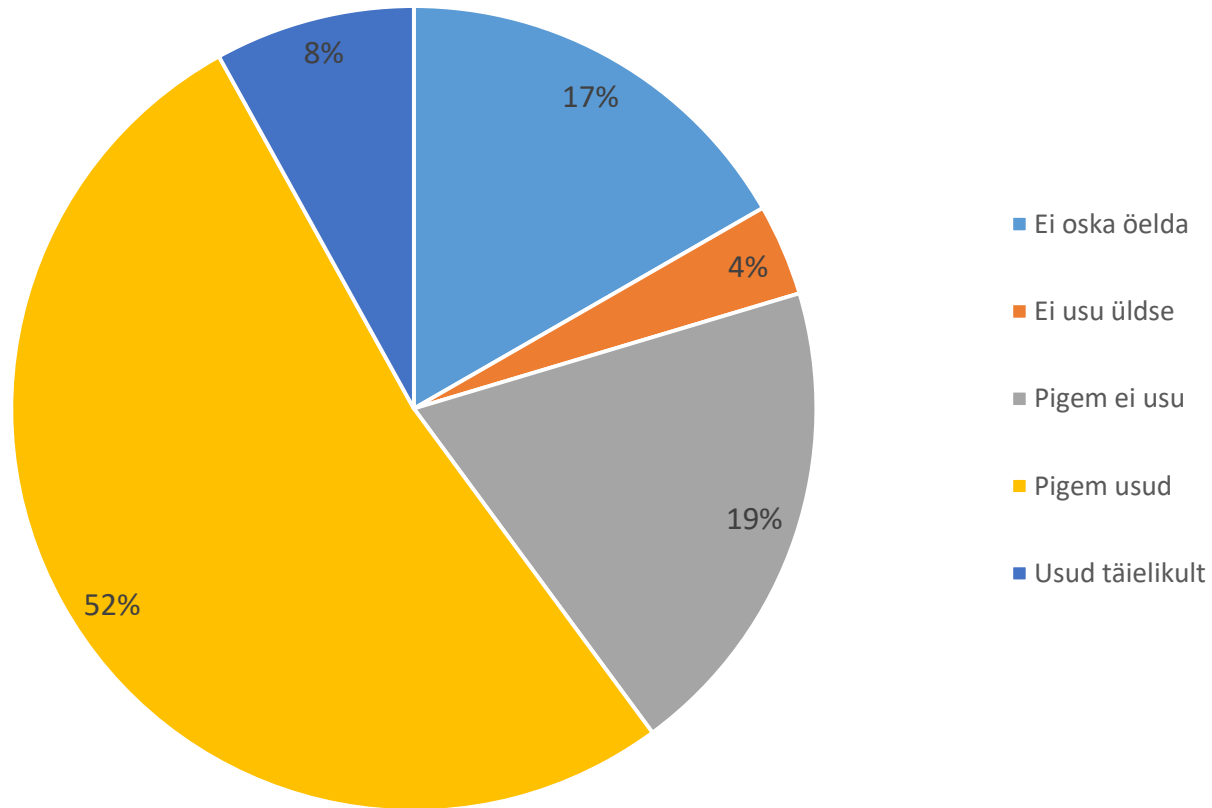
Mida tähendab õiglane kaubandus?

Joonis 4. Õiglase kaubanduse tähendus õpilaste jaoks

- Noortele tähendab õiglane kaubandus eelkõige inimväärset töötasu töölistele (74%) ja laps- ja orjatöö keelamist (70%), kuid ka usaldusväärsust (55%)
- 15-19-aastased näevad Fairtrade'i märgis rohkem erinevaid eeliseid kui alla 15-aastased (märkisid enim vastusevariante ära)
- Tüdrukute ja poiste vahel ei ole suurt erinevust

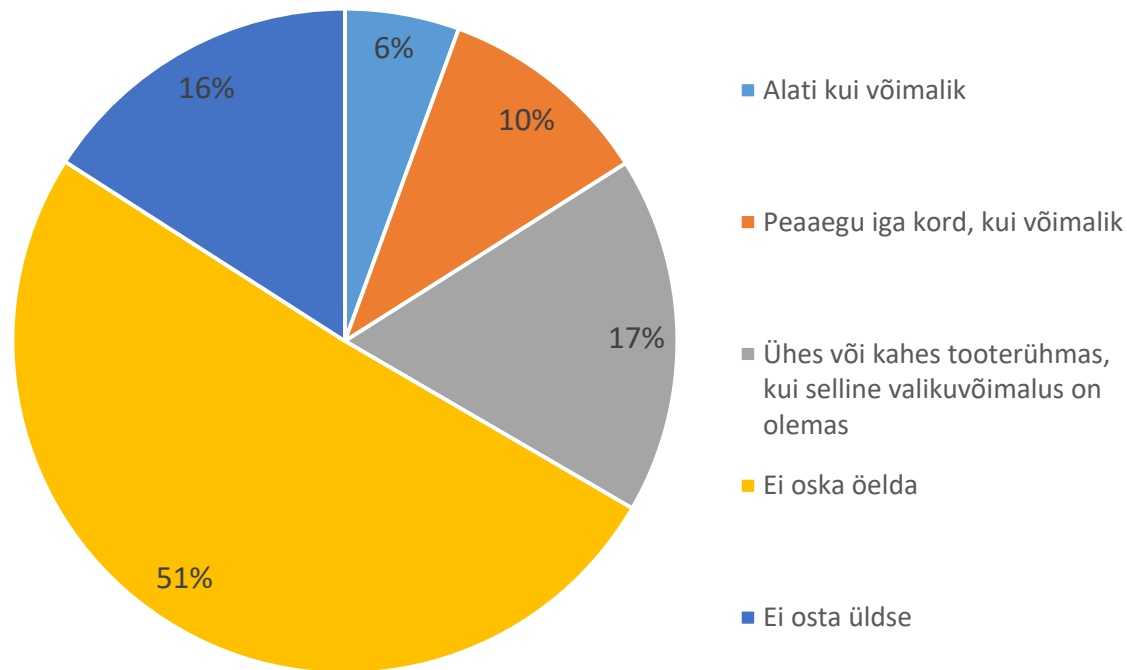
Kas sa usud, et õiglase kaubanduse süsteem toimib ja töötab arengumaade põllumeeste ning tööliste huvides?

Joonis 5. Uskumine õiglase kaubanduse süsteemi

- Pigem usutakse õiglase kaubanduse süsteemi (60%). Ümmarguselt 3 õpilast 5-st usuvad õiglase kaubanduse süsteemi, 1,15 inimest ei usu ja 0,85 ei oska öelda
- Tüdrukud usuvad poistest natuke enam õiglase kaubanduse süsteemi (64% tüdrukutest vs 56% poistest usuvad)
- Enamasti olid need alla 15-aastased õpilased, kes ei osanud seisukohta õiglase kaubanduse süsteemi toimimise kohta öelda (22%)

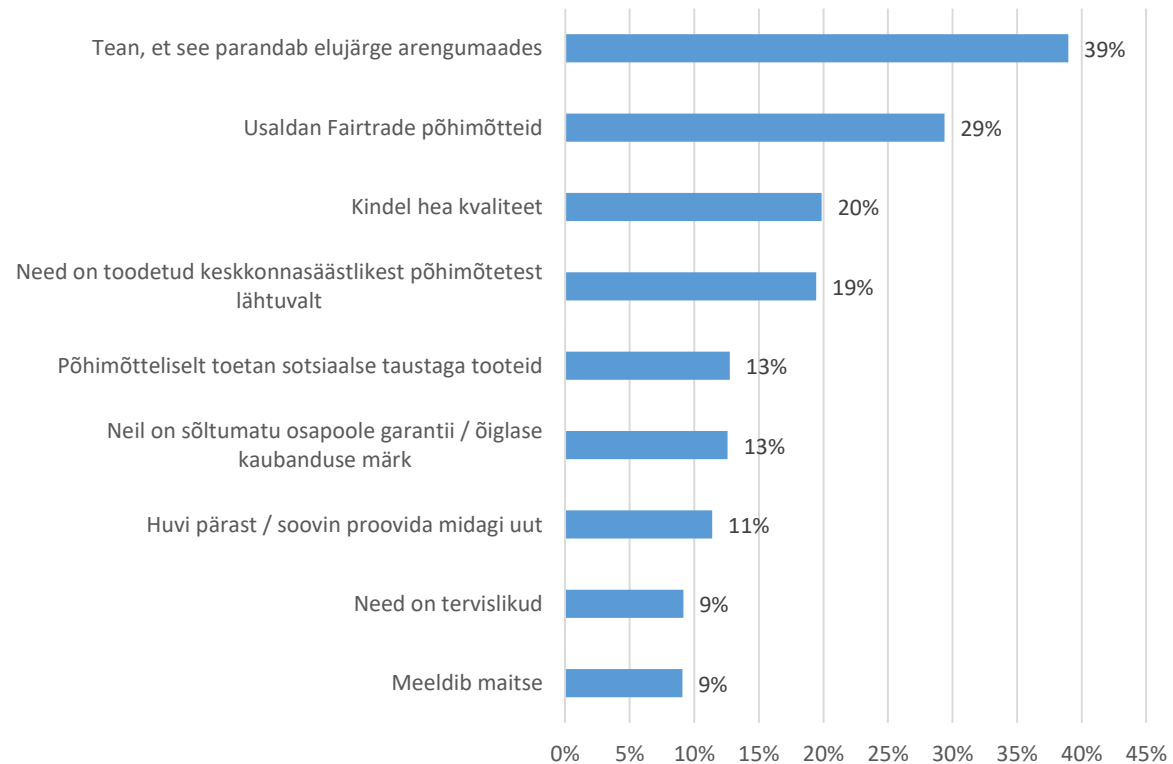
Kui sageli sa ostad Fairtrade'i märgisega tooteid, kui on selline valikuvõimalus?

Joonis 7. Fairtrade'i märgiga toodete ostmise sagedus

- Pooled õpilased ei oska öelda, kui tihti ostavad nad Fairtrade'i märgisega tooteid (51%)
Pea iga kolmas õpilane ostab alati või peaaegu iga kord Fairtrade'i tooteid (33%)
16% õpilastest ei osta Fairtrade'i märgisega tooteid
- Tüdrukud ostavad poistest enam Fairtrade'i tooteid (20% poistest ja 12% tüdrukutest ei osta)
- „Ei oska öelda“ vastajad on pigem nooremad õpilased
- Ajalugu: 2016. aastal oli „ei oska öelda“ vastajaid 15-19-aastaste seas 36%, (võimalusel) Fairtrade'i märgiga toodete ostjaid 21% ja mitteostjaid 43%.
Ehk noorte arv, kes kindlasti ei ostaks, on märkimisväärselt langenud ja tõusnud nende hulk, kes ei oska öelda või kes võimalusel ostaks Fairtrade'i tooteid.

Miks sa ostad Fairtrade'i märgisega tooteid?

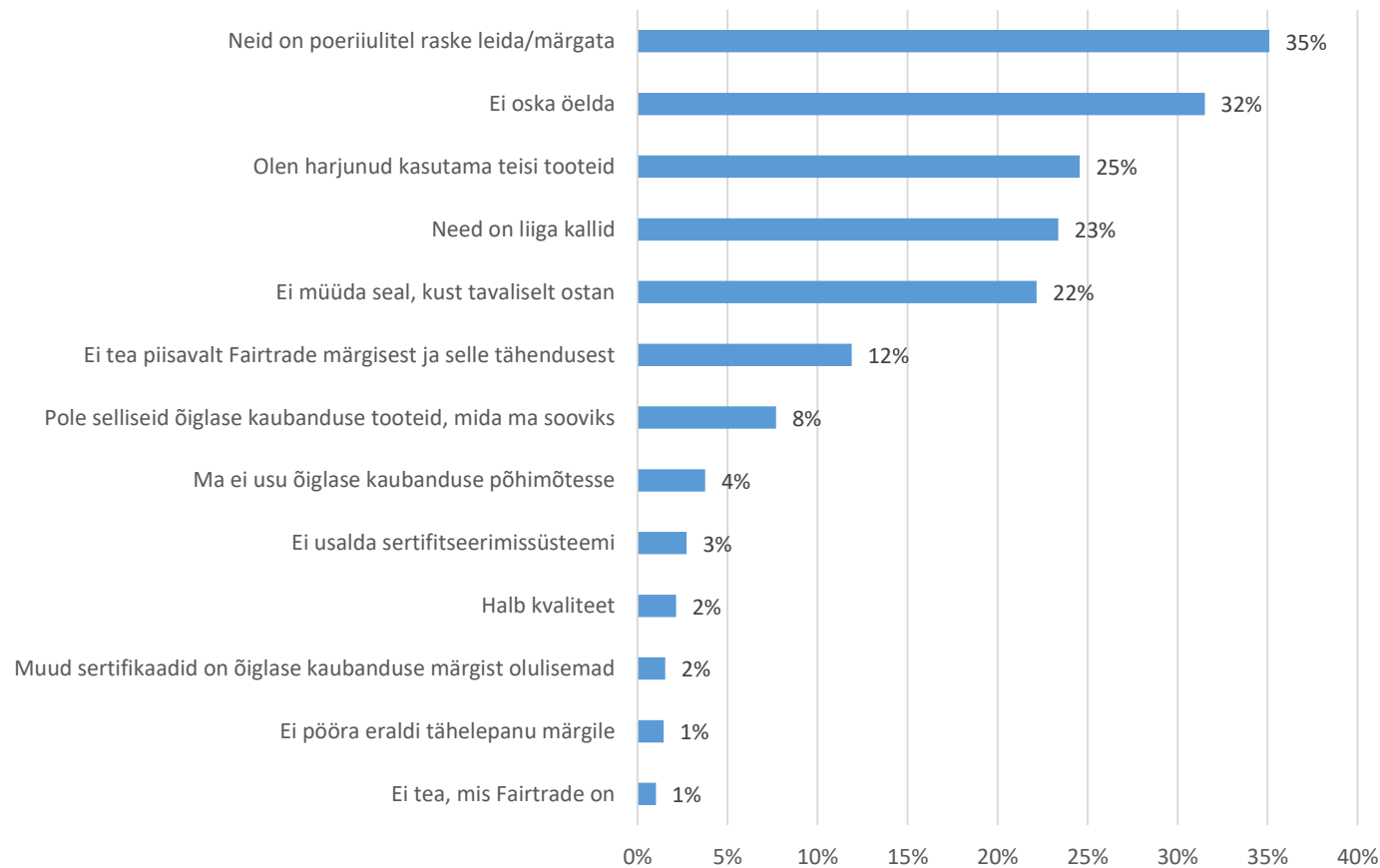

Joonis 9. Fairtrade'i märgiga toodete ostmise põhjus

- Enamasti ostetakse Fairtrade'i märgisega tooteid, sest usaldatakse Fairtrade'i põhimõtteid (29%) ja teatakse, et see parandab elujärke arengumaades (39%)
- Tüdrukud ja poisid ostavad Fairtrade'i tooteid sarnastel põhjustel, kuid tüdrukutel on rohkem erinevaid põhjendusi, miks nad seda toodet ostavad
- Sama lugu on 15-19-aastastega: nad ostavad Fairtrade'i tooteid sarnastel põhjustel, mis nooremad, kuid 15-19-aastastel on põhjendusi rohkem
- Ajalugu: 2016. aasta vanusegrupid (alates 15-aastastest lõpetades 60+ vanustega) eelistasid Fairtrade'i märgiga tooteid sarnastel põhjustel, mis tänapäeva õpilased: tähtsaim on elujärg arengumaades ja järgnevad kvaliteet ja usaldus (viimased küll pisut teises järjekorras).

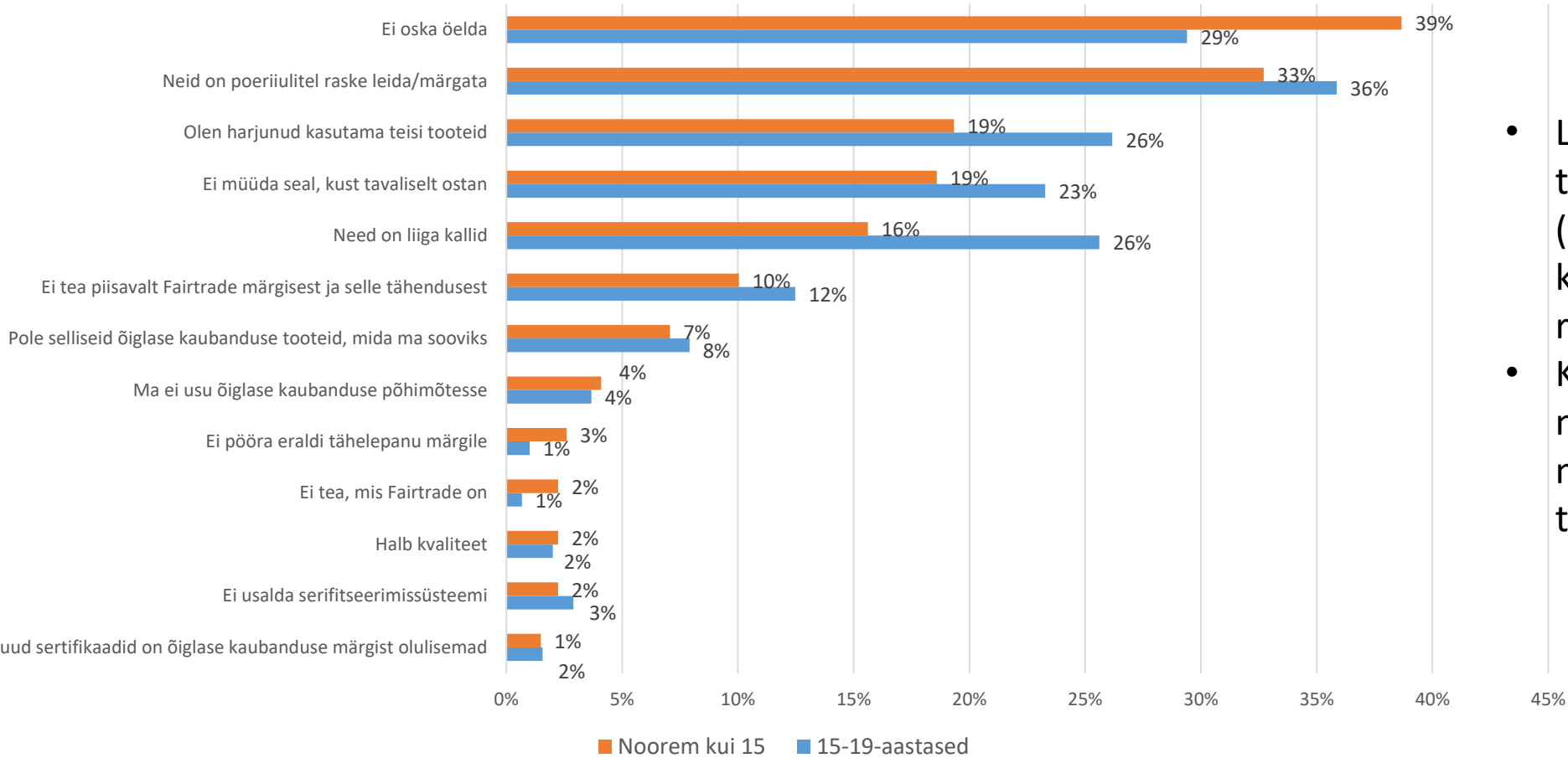
Kui sa ei osta Fairtrade'i märgiga tooteid, siis miks?

- Kõige rohkem ei osteta Fairtrade'i märgiga tooteid, sest neid on poeriiulitel raske leida/märgata (35%) või ollakse harjunud kasutama teisi tooteid (25%), on liiga kallid (23%) või ei müüda seal, kus tavaliselt ostetakse (22%)
- Poiste ja tüdrukute vahel erinevusi ei ole

Joonis 10. Fairtrade'i märgiga toodete mitteostmise põhjus

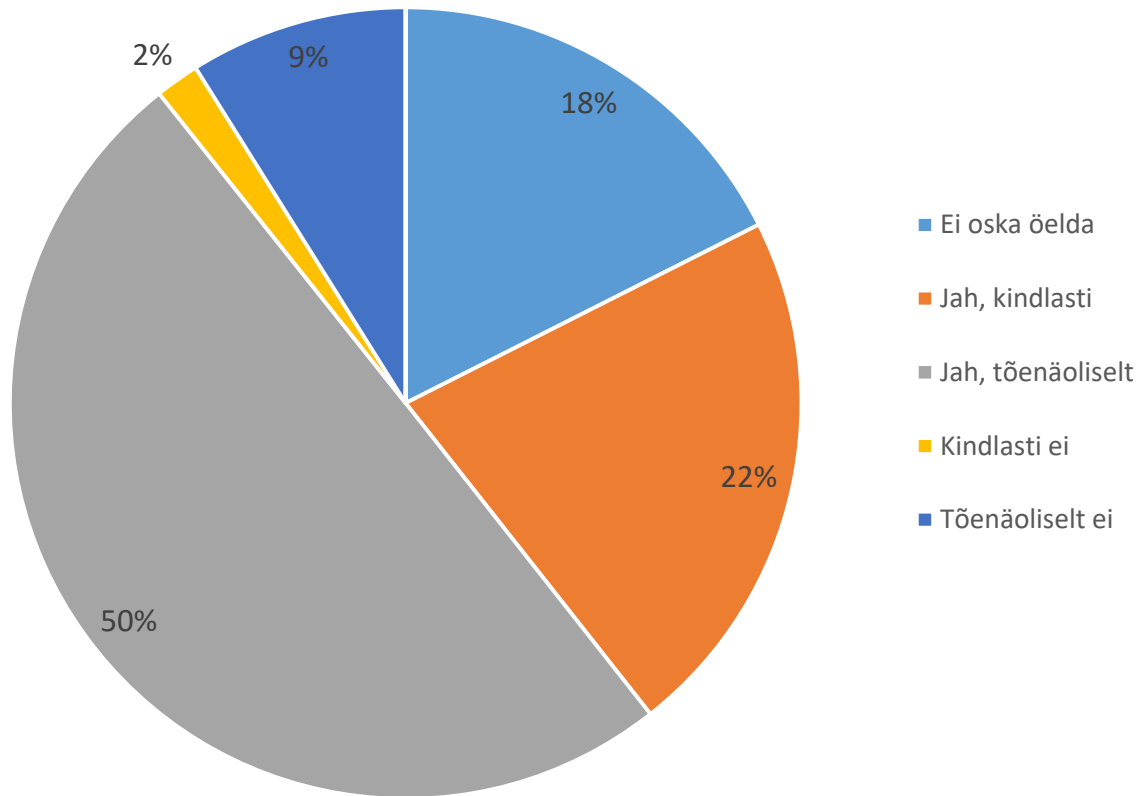
Kui sa ei osta Fairtrade'i märgiga tooteid, siis miks?

- Liiga kallid on Fairtrade'i tooted 15-19-aastastele (26%), nemad on harjunud ka kasutama teisi tooteid kõige rohkem (26%)
- Kõige rohkem ei oska öelda nooremad kui 15-aastased, miks nad Fairtrade'i märgiga tooteid ei osta (39%)

Joonis 11. Fairtrade'i märgiga toodete mitteostmise põhjus vanuse lõikes

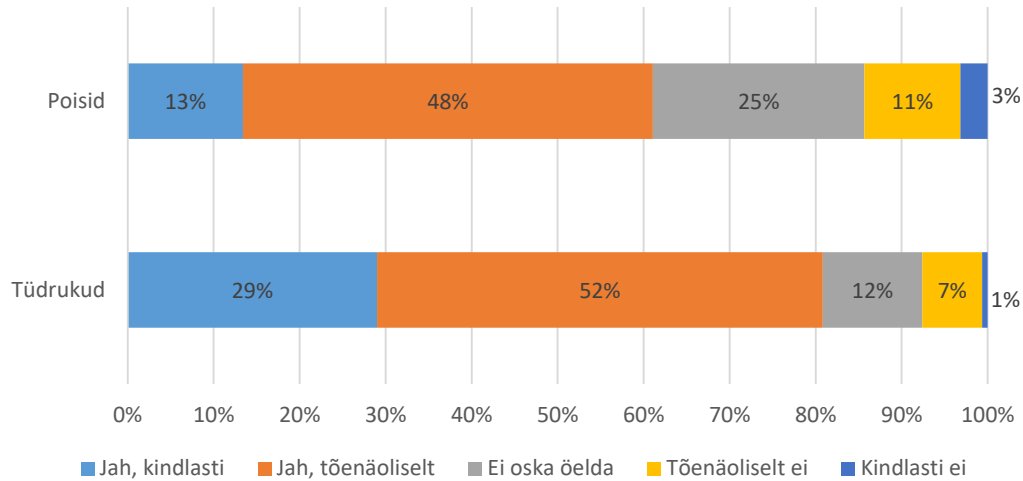
Kas sa oled valmis ostma õiglase kaubanduse tooteid edaspidi?

Joonis 12. Fairtrade'i märgiga toodete edaspidine ostmine

- Enamasti ollakse valmis õiglase kaubanduse tooteid edaspidi ostma (72%)
- Kõige väiksema tõenäosusega jätkavad toodete ostmist need, kes on Fairtrade'i tooteid ostnud, kas ainult maitse, tervislikkuse või huvi pärast
- Inimesi, kes ei pruugi õiglase kaubanduse tooteid edaspidi osta, on kõige rohkem nende seas:
  - kes peavad mitteoluliseks kohalike omavalitsuste, äriettevõtete ja Eesti ettevõtete rolli õiglases kaubanduses
  - kes ei usu üldse sellesse, et tarbija oma ostukäitumisega saab mõjutada elu arengumaades (60% nendest ei ostaks kindlasti)
  - kelle jaoks tähendab õiglane kaubandus turundustrikki, kõrgemat hinda või miinimumhinda tootjale
  - kes ei usu üldse õiglase süsteemi toimimisse (38% nendest ei ostaks kindlasti) või põhimõttesse (43% nendest ei ostaks)
  - kellele seostub Fairtrade'i toode halva kvaliteediga

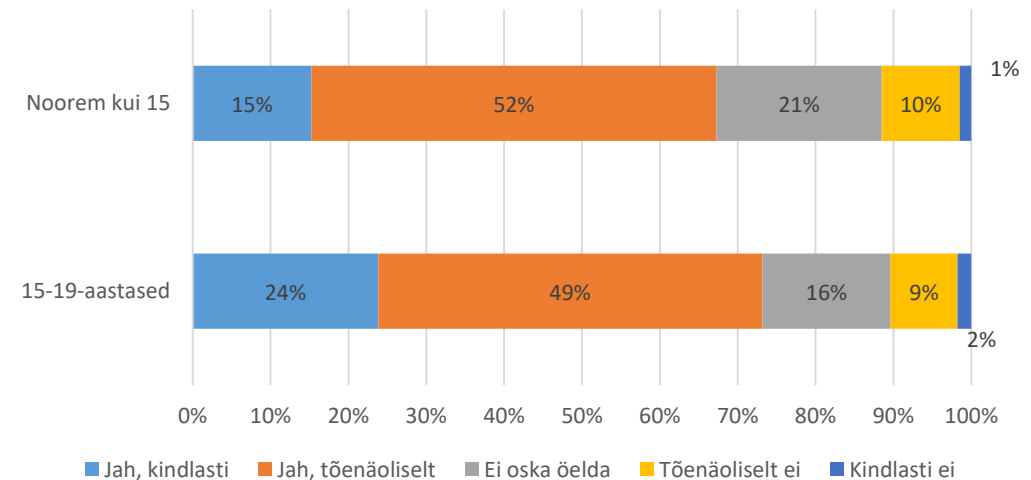
Kas sa oled valmis ostma õiglase kaubanduse tooteid edaspidi?

- Eriti on valmis õiglase kaubanduse tooteid valmis ostma tüdrukud (81%) ja vähem poisid (61%)
- Samuti on vanemad õpilased natuke rohkem valmis ostma (73%) kui alla 15-aastased (67%)

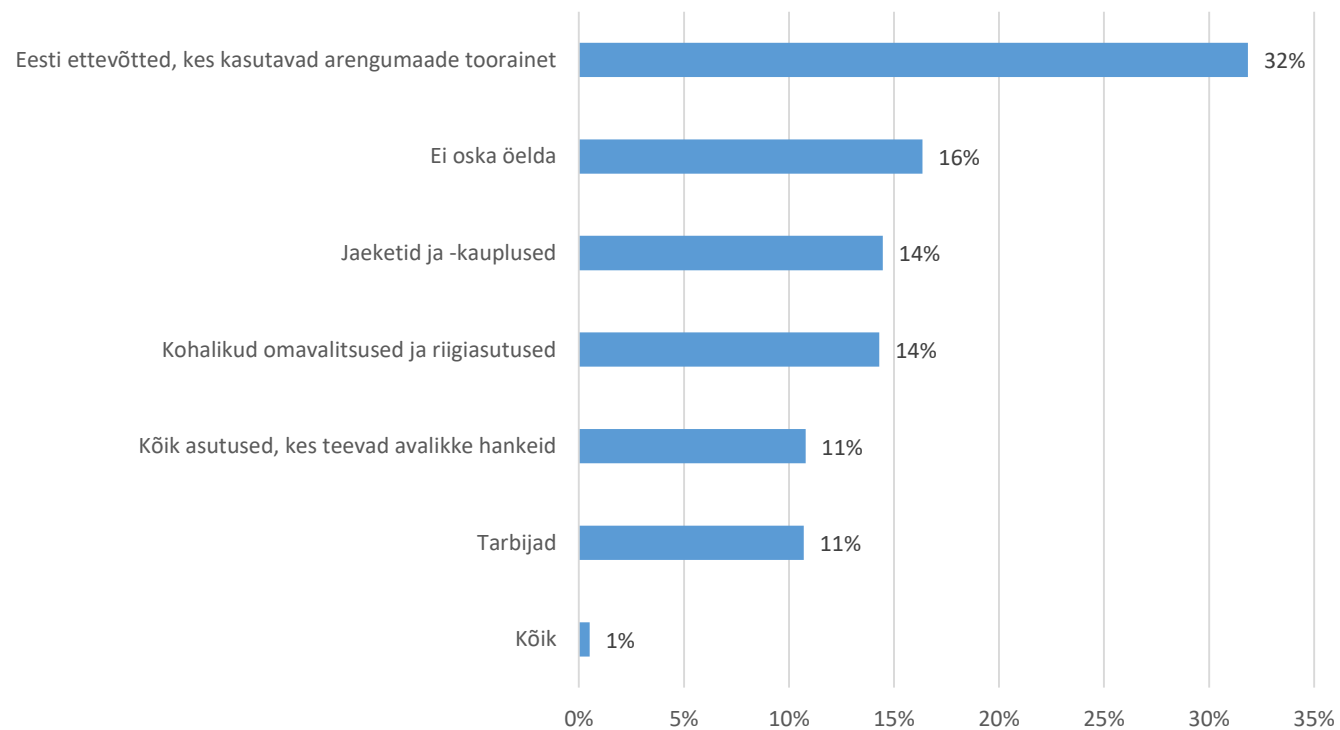
Joonis 13. Fairtrade'i märgiga toodete edaspidine ostmine soo lõikes

Kas sa oled valmis ostma õiglase kaubanduse tooteid edaspidi?

Joonis 14. Fairtrade'i märgiga toodete edaspidine ostmine vanuse lõikes

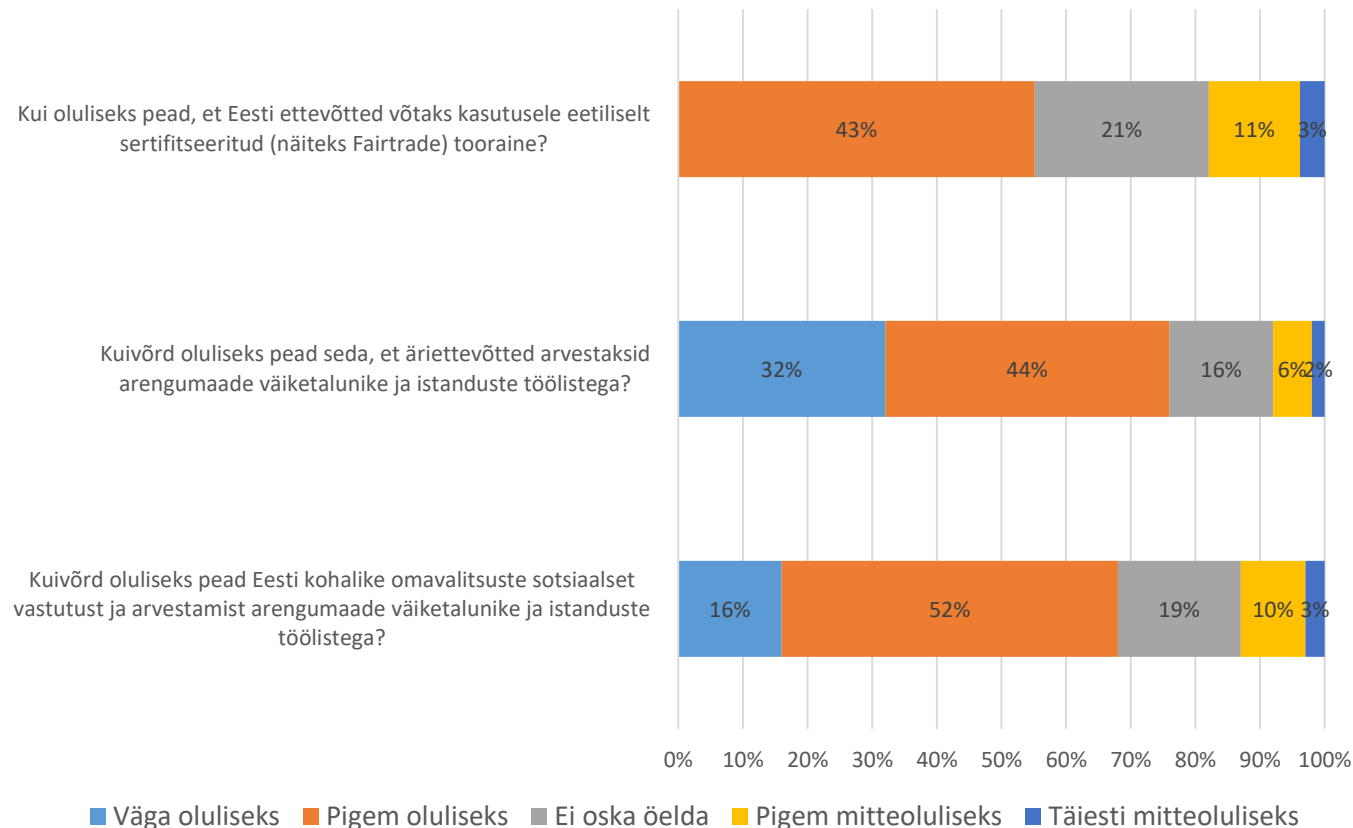
Kes peaksid Eestis sinu meelest enim toetama õiglase kaubanduse ideed?

- Enamasti leiti, et Eesti ettevõtted, kes kasutavad arengumaade toorainet, peaksid enim toetama õiglase kaubanduse ideed (32%)
- Sellele küsimusele ei osanud vastata enamasti alla 15-aastased (26%)
- Ajalugu: 2016. aasta kõigi vanusegruppidega võrreldes on järjekord jäänud samasuguseks (kui välja arvestada vastusevariandid, mis on välja vahetatud)

Joonis 16. Õiglase kaubanduse idee toetamine

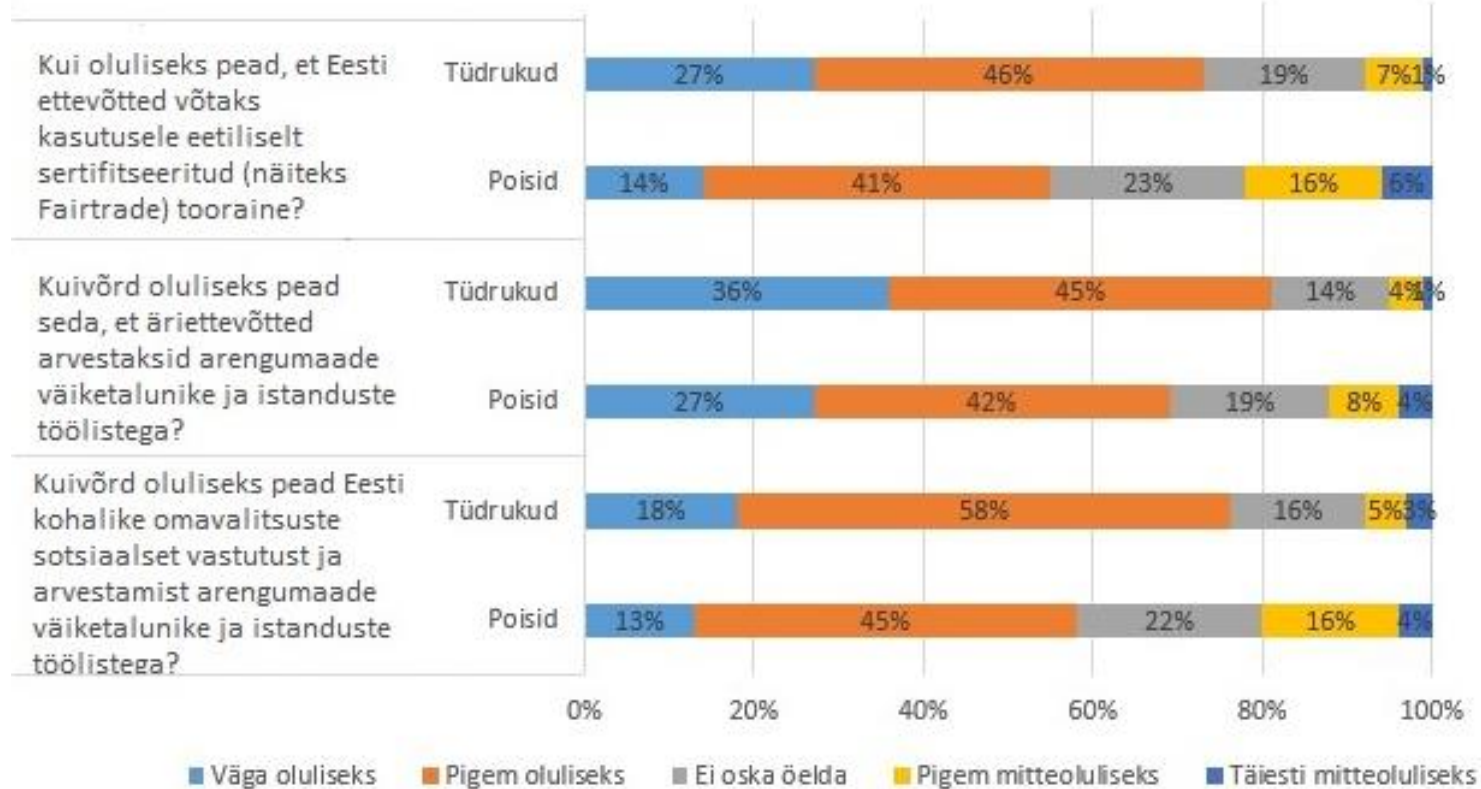
Kuivõrd nõustute järgnevate väidetega?

- 64% õpilastest peab oluliseks, et ettevõtted võtaks kasutusele eetilistelt sertifitseeritud tooraine.
- Ainult väike osa ei pea (8%) ja suurem osa peab (76%) oluliseks seda, et äriettevõtted arvestaksid arengumaade väiketalunike ja istanduste töölistega
- Enamus õpilasi peab oluliseks Eesti kohalike omavalitsuste sotsiaalset vastutust ja arvestamist arengumaade väiketalunike ja istanduste töölistega (68%)

Joonis 17. Elanike hinnangud vastustundlikku tarbimist puudutavatele väidetele

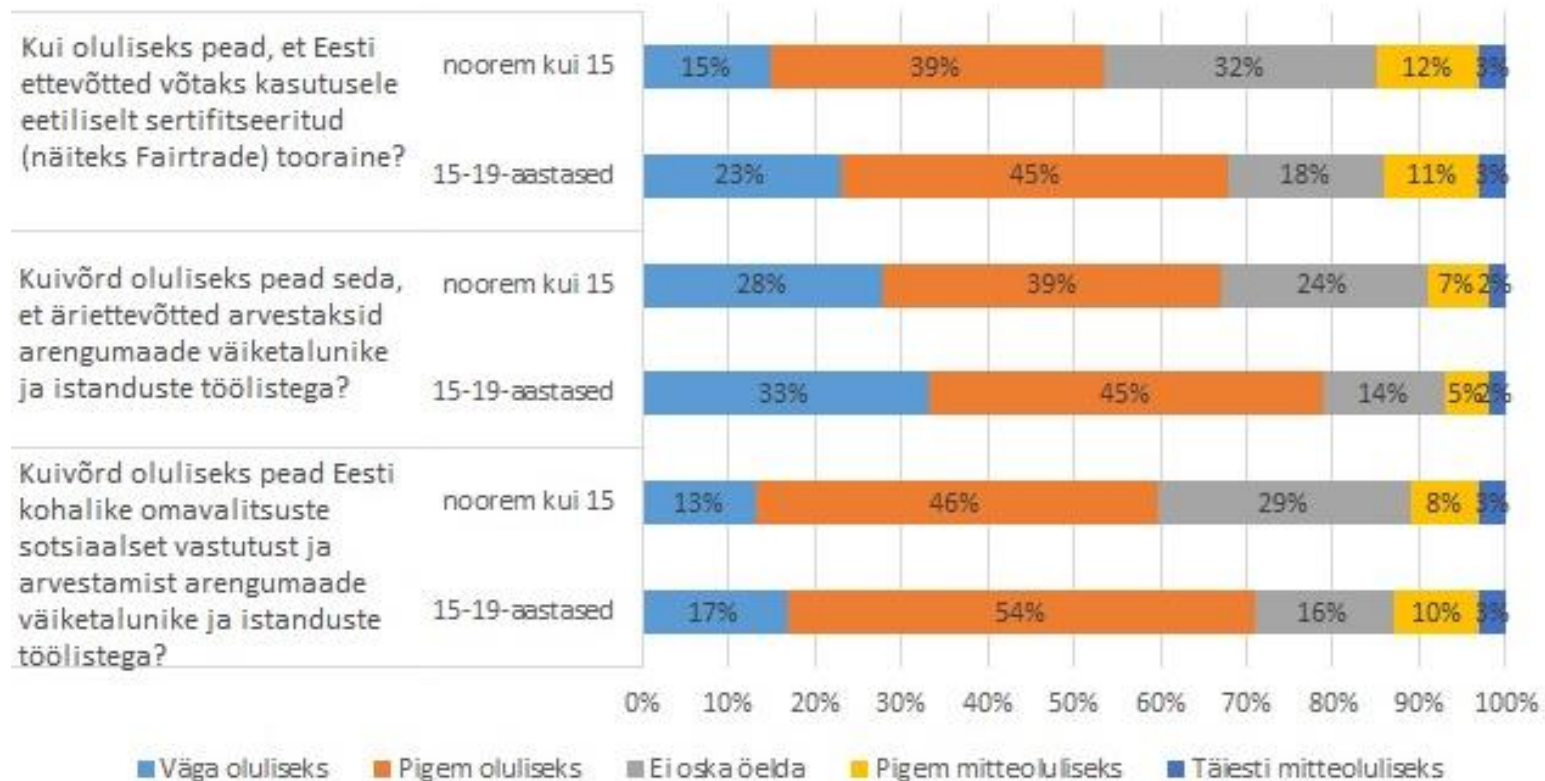
Kuivõrd nõustute järgnevate väidetega?

- Tüdrukute seas on ettevõtete eetilise tooraine kasutamine, äriettevõtete arvestamine töölistega ja kohalike omavalitsuste vastutus olulisemal kohal (varieerudes 73-81% vahel) kui poiste seas (varieerudes 55-69% vahel)
- Poistele on kolmest väitest tähtsaim, et äriettevõtted arvestaksid arengumaade väiketaluunike ja istanduste töölistega

Joonis 18. Elanike hinnangud vastustundlikku tarbimist puudutavatele väidetele soo lõikes

Kuivõrd nõustute järgnevate väidetega?

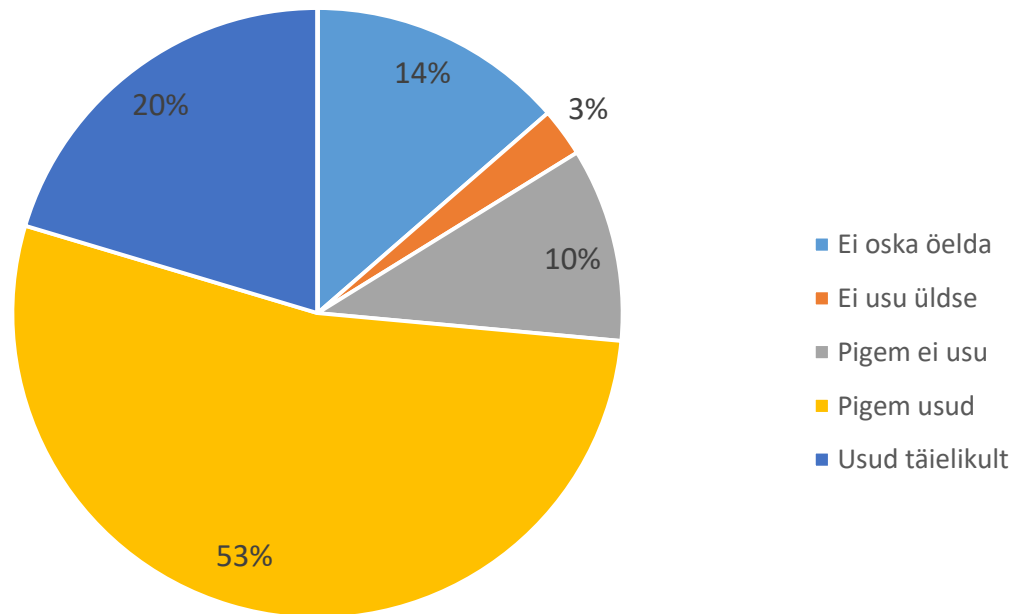

- 15-19-aastased õpilased hindavad ettevõtete eetilise tooraine kasutamist, äriettevõtete arvestamist töölistega ja kohalike omavalitsuste vastutust olulisemaks kui nooremad õpilased, kuid see võib tuleneda sellest, et alla 15-aastaste seas on rohkem neid, kes ei oska seisukohta võtta

Joonis 19. Elanike hinnangud vastustundlikku tarbimist puudutavatele väidetele vanuse lõikes

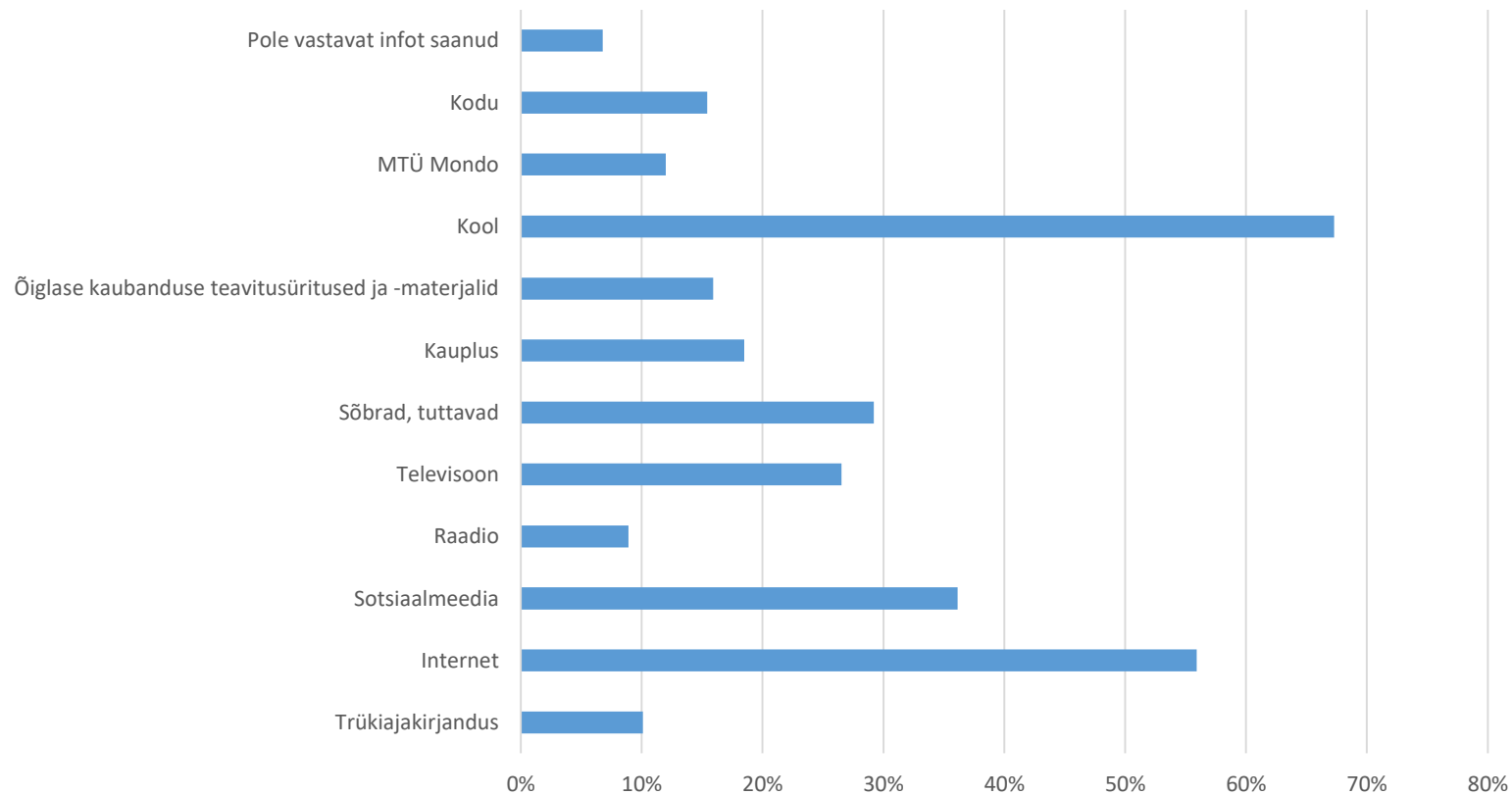
Kas sa usud, et tarbijad saavad oma ostukäitumisega mõjutada inimeste elu arengumaades?

Joonis 23. Hinnang sellele kuivõrd saab tarbija ise oma ostukäitumisega mõjutada

- 73% õpilastest usuvad, et saavad oma ostukäitumisega mõjutada inimeste elu arengumaades
- Poisid on selles osas natukene kahtlevamad (17% ei usu tüdrukute 9% vastu)
- Nooremad kui 15 on enamasti need, kes ei oska seisukohta võtta selles, kas tarbijad suudavad mõjutada või mitte (19%)
- Need, kellele tähendab õiglase kaubanduse eelkõige võitlust vaesuse vastu, laps- ja orjatöö keelamist ja inimväärset palka ning need, kes usuvad õiglase kaubanduse süsteemi toimimisse, usuvad ka rohkem sellesse, et tarbija saab mõjutada inimeste elu arengumaades
- Ajalugu: 15-19-aastaste usk, et nad saavad oma ostukäitumisega mõjutada inimeste elu arengumaades oli 2006. aastal väiksem - 64% -> Ehk aina rohkem õpilasi usub tänapäeval sellesse, et nad saavad oma ostukäitumisega mõjutada inimeste elu arengumaades

Milliste kanalite kaudu oled saanud infot õiglase kaubanduse ja vastutustundliku
tarbimise kohta?

- Enamus infot on saanud õpilased kooli (67%) ja interneti (56%) kaudu.
- Pole vastavat infot saanud oli:
  - enam poiste seas (9%)
  - enam nooremate kui 15-aastaste seas (9%)
- Ajalugu: kui 2016 aastal sai 45% 15-19-aastastest internetist info kätte, siis nüüd on see määr tõusnud 15-19-aastaste seas 60%-le

Joonis 25. Infokanalid, mille kaudu õiglasest kaubandusest kuulsid

Kokkuvõte

- Enamik õpilastest tunneb märgist (65%) ja usub õiglase kaubanduse süsteemi (60%)
- Võrreldes 2016. aastaga tunduvad noored olevat muutunud avatumaks Fairtrade'i kasutamisele ja usutakse rohkem, et oma tarbimiskäitumisega on võimalik mõjutada arenguriike
- 33% ostavad Fairtrade'i toodet iga kord kui selleks võimalus ning suur osa on valmis Fairtrade'i tooteid ka edaspidi ostma (72%)
- Nooremad kui 15-aastased olid Fairtrade'i küsimustes natuke vähem teadlikumad ja andsid ka rohkem „ei oska öelda“ vastuseid
- Suurt erinevust sugude lõikes ei olnud, kuid tüdrukud olid natuke usaldavamad Fairtrade'i osas ning ka altimad neid tooteid ostma
- Vanalinna Hariduskolleegiumi, Ristiku Põhikooli, Tamsalu Kooli, Audru Kooli ja Erakool Garant õpilased olid enamasti kõige avatumad Fairtrade'i osas. Kõige kahtlevamad Fairtrade ja õiglase kaubanduse kohta olid enamasti Toila Gümnaasiumi, Rakvere Põhikooli, Narva Soldino Gümnaasium ja Kiviõli I Keskkooli õpilased.
- Enamasti ei osteta Fairtrade'i tooteid, sest neid on raske poeriiulitel märgata
- Kõige rohkem saavad õpilased Fairtrade'ist teada tänu internetile ja koolile

Aitäh!

Kontakt: Kristina Mänd, MTÜ Mondo vastutustundliku tarbimine
eestvedaja

56909764, kristina@mondo.org.ee